

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

1:e antikvarie
Jan Karlsson
Tel: 018-17 52 18

BESLUT

1998-12-18

1 (3)

221-175-98

DK

Dannemora Gruvfastighets AB
Storrymningsvägen 5
748 30 ÖSTERBYBRUK

Byggnadsminnesförklaring av Nordschaktlaven vid Dannemora gruvor inom fastigheten Films-Österby 3:5, Films socken, Östhammars kommun

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Nordschaktlaven vid Dannemora gruvor för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

- Byggnaden får inte rivas eller flyttas.
- Byggnaden får inte till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
- Hissen skall bevaras.
- Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådant material att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.

Om särskilda skäl föreligger för ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter, får Länsstyrelsen lämna tillstånd härtill.

Länsstyrelsen och läns museet lämnar råd och anvisningar rörande underhållet av byggnaden.

Enligt 3 kap 21 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. gäller detta beslut omedelbart, även om det överklagas.

Länsstyrelsen i Uppsala län

Postadress: 751 86 Uppsala Besöksadress: Hamnesplanaden 3
Telefon: 018 - 17 50 00 Telefax: 018 -17 53 16 Postgiro 3 51 73-4 / 6 88 03-6

Redogörelse för ärendet

Den 14 januari 1998 väckte Länsstyrelsen fråga om byggnadsminnesförklaring av Nordschaktlaven inom fastigheten Films-Österby 3:5.

Upplandsmuseet har under år 1998 dokumenterat byggnaden. Länsstyrelsen har med utgångspunkt från museets arbete upprättat förslag till byggnadsminnesförklaring, som remitterats till fastighetsägaren Dannemora Gruvfastighets AB, Riksantikvarieämbetet, Upplandsmuseet, Östhammars kommun och Dannemora hembygdsförening för synpunkter.

Samtliga remissinstanser tillstyrker en byggnadsminnesförklaring och har inga erinringar mot skyddsföreskrifternas utformning.

Motivering

Ända fram till 1800-talets mitt skedde all uppfodring i gruvorna i Dannemora med hjälp av s k hästvindor. Dessa ersattes successivt av ångdrivna spel med tunnor, där malmen hissades upp ur gruvschakten. I början av 1900-talet ersattes även tunnorna med hissar som placerades i uppfodringstorn.

Under 1890-talet upptogs ett nytt schakt - Nordschaktet - på östra sidan om Sjöhagsgruvan. Över schaktet uppfördes år 1903 ett uppfodringstorn med s k litudad hiss för både malm- och persontransport. Troligen var det ångdrivna spel som från början drev hissen placerat i den närliggande byggnaden Norra maskin.

I slutet av 1930-talet elektrifierades gruvspelet och vid samma tid sattes en ny hiss in. År 1975 ersattes spelet i Norra maskin med ett nytt som placerades i en nybyggnad invid laven. År 1980 rustades laven upp, bl a förstärktes den med stålbalkar och den nedre öppna delen kläddes in med locklistpanel. Laven användes till slutet av 1980-talet.

Nordschaktlaven är byggd i trä och utvändigt klädd med locklistpanel. Laven, som smalnar av uppåt, har ett högt brant tak med kraftigt taksprång och krönt med två takryttare. Fönstren är höga, smala och spetsbågiga. Taket och "våningsbanden" är spåntäckta. Fasden är rödfärgad förutom nederdelen, som är tjärad. Fönsterfoder och listverk är vitmålade. Invändigt finns hissen bevarad men en betongplatta är gjuten över hisschaktet.

Dannemora ingår i och utgör en väsentlig del av ett område av riksintresse för kulturmiljövården, K 21 Dannemora-Film. Byggnaden ligger även inom område som omfattas av detaljplan med varsamhetsbestämmelser.

Dannemora gruvfält har ett stort kulturhistoriskt värde och utgör ett centralt minnesmärke från århundradens bergshantering. Här finns byggnader, anläggningar

och lämningar efter ett omfattande system av uppdämningar för kraftförsörjning till både gruvor och järnbruk.

Nordschaktlaven är den enda bevarade i sitt slag vid Dannemora gruvor och tillhör de få bevarade byggnaderna som varit knutna till själva gruvdriften.

Detta beslut kan enligt 3 kap 19 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. överklagas hos Länsrätten i Uppsala län, se bilaga 2.

Detta beslut har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Haglund jämte ledamöterna Ingrid Andersson, Anders Ekström, Gunnar Hedberg, Lennart Hedquist, Gunnar Hofring, Leif Hällström, Mats O Karlsson, Lars-Olov Lindell, Britt Pagard, Mats Sjöborg och tjänstgörande suppleanten Ingrid Burman.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsrådet Henricsson, länsantikvarie Eklund, länsarkitekt Lundgren, länsassessor Ljungqvist och förste antikvarie Karlsson, föredragande.

Ann-Cathrine Haglund

Jan Karlsson

Bilagor:

Karta (1)

Hur man överklagar (2)

Sändlista:

Riksantikvarieämbetet + DK

Kopia till:

Landsantikvarien/länsmuseet

Inskrivningsmyndigheten vid Uppsala tingsrätt

Lantmätarerimyndigheten

Östhammars kommun/kulturförvaltningen

Östhammars kommun/stadsbyggnadskontoret

planenheten